

Interjú Vecsei Miklós felzárkóztatásért felelős miniszterelnöki biztossal

A diagnózisalapú felzárkózási stratégia és annak végrehajtása

„Amit szeretettel nem lehet intézni, azt nem is érdemes.”

Vecsei Miklós

Vecsei Miklóssal, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alelnökével, egyben a diagnózisalapú felzárkóztatási romastratégia előkészítésének és végrehajtásának koordinálásáért felelős miniszterelnöki biztossal folytatott beszélgetés során akaratlanul is nagyon sok aktuális és egyben égető problémát érintettünk. A beszélgetés során a felzárkóztatáson, s annak konkrét megvalósításán kívül olyan komoly gondok is előkerültek, mint a családon belüli erőszak, konkrétan a férfiak nőkkel szemben tanúsított viselkedése. Vecsei Miklósnak mindenre volt egy valódi története, amely igazán hitelessé tette az általa elmondottakat, és kiderült, hogy az elfogadhatatlan helyzeteket is – amikor csak lehet – nagyon sok szeretettel és derűvel igyekeznek megoldani, mert tapasztalatai szerint nem is lehet máshogyan. Személyében közelebbről megismerhettünk egy olyan embert, aki minden esetben a megoldásokat keresi, nem fél a problémák elébe menni, és mindenképp vállalt célja, hogy tényleg a lehető leggyorsabban és hatékonyan segítsen a rászorulókon, de úgy, hogy ők ne csak elfogadják a feléjük nyújtott kezet, hanem a lehetőségekhez mérten aktív alakítói legyenek saját sorsuknak. Miért jó, hogy a belügyminiszter felügyelete alá került a felzárkóztatási program végrehajtása, mit jelent a diagnózisalapú felzárkóztatás, mekkora a társadalom felelőssége, mindezekre választ kaptunk az interjú során, amelyet Hornyik Zsuzsanna készített.

2019 áprilisától az Ön feladata a diagnózisalapú felzárkóztatási roma stratégia irányítása. Mit jelent ez pontosan?

Egy jól működő állam jogszabályok, struktúrák mentén, univerzálisan működik. Ideális esetben minden jól funkcionál, a települések 90%-ában rendben mennek a dolgok, de a fennmaradó 10%-ban nem lehet az általános szabályokat al-

kalmazni, segítségre, valamilyen beavatkozásra van szükség, hogy kimozdulhassanak. Bár a mögöttünk lévő sok éves munka gyakorlottsá tett bennünket, de teljesen nem lehet felkészülni minden helyzetre. Kicsit olyan ez, mint amikor a sakkmester szimultánt játszik: a lehetséges lépések ott vannak a fejében, de minden pályán az állásnak megfelelő választja. Ahelyett, hogy messziről mondanánk meg, mit kell tenni, előbb megismerjük a helyi problémákat. Nincs két egyforma helyzet, nincs két egyforma település. Az áramlopás például nagyon gyakori probléma, s ennek kapcsán nagyon sok hajmeresztő megoldással találkozunk. Sok helyen kialakult, szervezeten működő uzsorarendszerrel szembesülünk, amelyek felszámolása komoly kihívás, és mindenhol más-más megoldás bizonyul hatékonyak.

Amikor egy településen megjelenünk, először közösségi tereket alakítunk ki, megismerjük az embereket, beszélgetünk velük. Nagyon pontosan kell látni az ottani a valóságot, fel kell mérni a körülményeket, hogy felállíthassuk a diagnózist. Első irodánk – amíg nem találunk megfelelő helyiséget – sokszor a helyi kocsmá, és az eddigi tapasztalatok alapján elmondható, hogy általában jól fogadják bennünket. Akkor jó az integráció, ha azok, akiket be szeretnénk vonni a programba, maguk akarnak abban részt venni. A lakosságnak is értenie kell ezt, mert csak a társadalom képes a befogadásra, és a felzárkóztatási program végső célja a kirekesztett, vagy kimaradó emberek integrálása. Az integráció az egyetlen út, de ezekben az esetekben a többségi társadalomnak van meg az a lehetősége, hogy eldöntse, integrálódik-e. Az út úgy indul, hogy megérkezünk egy adott településre, jelen vagyunk, integrálódunk, megértjük az ottani világot, alkalmazkodunk hozzá, együtt élünk az ottani emberekkel. Nem válunk a kultúrájuk részévé, de könnyedén mozgunk közöttük. Az én integrációm segíti azt, hogy amikor megérkezünk ezekkel a gyerekekkel, emberekkel a többségi társadalomba, akkor ők ott már könnyebben tudjanak mozogni, eligazodni. Az integráció azt jelenti, hogy nemcsak az egyén változik, hanem együtt változunk, nyomot hagyunk egymásban. Ez az igazi siker záloga.

Egyik alkalommal találkoztunk egy roma fiatalasszonnyal, aki arról mesélt, hogy egy ötgyerekes nyírségi roma családból származik, és amikor meglátogatta az anyukája, meghatódva mondta, mindig is ezért imádkozott, hogy a gyerekei egyszer idejussanak, ahol most vannak. Ezekről az „apró” sikerekről a közvélemény ugyan nem értesül, mégis ezek az igazi eredményei a felzárkóztatási programnak. Szerencsére a tiszaburai asszonyok példája azt mutatja, egyre inkább eljut a köztudatba, hogy valóban elindult a felzárkózás. Ezek az asszonyok kitartóan dolgoznak a helyi varrodában, és tízezres nagyságrendben teljesítenek megrendeléseket nagy presztízsű eseményekre és neves cégeknek. Például a budapesti borfesztivál valamennyi pohártartója Tiszaburán készült.

A felzárkózás tulajdonképpen azt jelenti, hogy a hátrányos helyzetben lévők gyorsabban haladnak, mint a társadalom többi tagja. A társadalom gyerekek iránti érzékenysége hála Istennek megfelelőnek mondható, ezért minden felzárkóztatást célzó programot a gyerekek oldaláról kell megközelíteni. Ezért fontos például munkát adni az apáknak, hogy gondoskodni tudjanak a családjukról, a gyerekeikről.

Mindenképpen el kell mondjam, hogy a program során miért fontos a folyamatos jelenlét. A különböző időszakos tanfolyamok nem igazán célravezetők, arra van szükség – különösen a gyerekeknél –, hogy olyan emberektől lássák nap, nap után a követendő mintákat, akiket szeretnek. Sokszor olyan élethelyzettel szembesülünk, hogy egy kisgyerekeknek az a természetes, abba nő bele, hogy a férj veri a feleségét. Ilyenkor nekünk azt kell erősíteni bennük, hogy a szerelmes férfi nem veri a kedvesét.

A 2019. december 9-én megrendezett Bűnmegelőzési Iránytű rendezvényen a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alelnökeként vett részt. Mondana néhány szót a Bűnmegelőzési Tanáccsal közösen megvalósított programról?

Ezeknek a rendezvényeknek óriási hatása van a gyerekek életére, maradandó élményt jelent minden fellépés és az azt követő fogadásokon való részvétel. Azalatt pedig, hogy szerepléseiket megosztják a Facebookon, az otthon-maradottnak is lehetőségük van részesülni az élményből. Minden egyes alkalommal, amikor ezek a gyerekek kiszakadnak a megszokott környezetükből, új helyzetekkel találkoznak, amelyek további tanulásra, tapasztalatszerzésre adnak lehetőséget. Egy utazás, egy repülőtéren vizsgálat, egy minisztériumban szervezett fellépés alkalmával olyan helyzetekkel találkoznak, olyan gyakorlatra tesznek szert, amelyek a jövő életükben is elkísérik őket.

Hatala József tábornok úrral nagyon régre visszanyúló emberi és szakmai kapcsolatot ápolunk. Amikor a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács vezetője lett, együtt mentünk Tarnasárányra, ahol Felkai László államtitkár úr is megjelent. Én a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alelnökeként vettem részt a találkozón, és a Tarnabodon szerzett tapasztalatokat osztottam meg a jelenlévőkkel. Ez a találkozó nem nevezhető a jelenlegi rendezvény közvetlen előzményének, de vitathatatlan, hogy az együttműködés tulajdonképpen itt indult, és ekkor született a felismerés, hogy a zene és a sport a problémás helyzetek megoldásának, a prevenciónak az eszközei lehetnek. A közös program körülbelül három éve indult útjára, ennek keretében több focikupára is sor került. Az egyik ilyen rendezvényen a focimeccs után arra vártuk, hogy az ebéd alatt a helyi gyerekzenekar játsszon. A gyerekek azt mondták, hogy még várnak néhány további tagot. Egyszer csak jöttek is a hiányzók, mégpedig focimeccsben, mert előtte még a

meccsen játszottak. Felejthetetlen látvány volt valamennyiünk számára. Tulajdonképpen ez az igazi és hatékony droprevenció, amikor kitöltjük a gyerekek szabadidejét, amikor nincs idejük arra, hogy káros szenvedélyek rabjaivá váljanak. Azt, hogy mi jó az egyes gyereknek, nem lehet előre tudni, de mindenki számára a közösséghez tartozás a legfontosabb. Azok a gyerekek, akik hallgatói egy zenei próbának, vagy nézői egy focimeccsnek, ezeken keresztül is megérik az összetartozást, ugyanolyan lelkesek, mint a tevékenyen résztvevő társaik. Mint ahogyan minden területen, itt is kell egy meghatározó személy, aki hatni tud a gyerekekre, képes ott tartani őket a próbán, az edzésen, s akit a gyerekek is szeretnek. A zenei próbák sosem szolfézs órákkal, kottaolvasás-tanulással kezdődnek. A lényeg, hogy először megszeressék a tevékenységet, amibe be kívánjuk vonni őket, és később már ők ragaszkodjanak hozzá, hogy maguktól is mindent megtegyenek a siker érdekében. Nagyon fontos megjegyezni, hogy a kezdetekkor a gyerekek maguk készítik el kartonból a saját hegedűjüket, azon kezdik tanulni a ritmust, a húrok pengetését. Muszáj odafigyelni arra, hogy minél alacsonyabb költségekből el tudjunk indulni, hogy hosszú távon működtetni tudjuk a rendszert, ezért például elég egy egyszerű hangár is próbateremnek. De csodálatos dolog, hogy amikor az újak előcsalogatják az első hangokat, ezzel immár a zenekar tagjává, az együtt zenélés résztvevőjévé válnak, és ez a lényeg, a közösséghez tartozás érzése.

Mennyire illeszkedik egymáshoz a két tisztsége? Hogyan támogatja egymást a kettő a munkája során?

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat tevékenységét elismerve neveztek ki a jelenlegi pozícióimra. Ezt a megbízást, a felzárkóztatási program végrehajtását valójában a Szeretetszolgálat kapta meg. A program hatékony kormányzati támogatással rendelkezik, amely a valóságban, a mindennapokban is ténylegesen érezhető. A sikeres végrehajtás biztosítéka, hogy a Belügyminisztérium vezetése gyorsan reagál a problémákra. Van egy állandó stratégiánk, amelyhez képest sok esetben más problémák kerülnek felszínre a diagnózis felállításakor. Ezek kapcsán rögtön cselekedni kell, de szerencsére a minisztériumi vezetés teljes támogatását élvezzük, és a szervezetek vezetőinek hála, kitűnően tudunk együttműködni az Országos Rendőr-főkapitánysággal, valamint az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósággal. Nagyon jó kapcsolatok alakultak ki, komoly segítséget kapunk a munkánkhoz.

Hol tartanak a program megvalósításában?

Kilenc évvel ezelőtt, 2011-ben kérte fel a Magyar Máltai Szeretetszolgálatot Balog Zoltán (az akkori Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium társadal-

mi felzárkózásért felelős államtitkára, később az emberi erőforrások minisztere), hogy nyolc kistérségben kísérjük a gyerekesély programokat. 2014-ben már harmincnál is több járást bízták ránk, attól kezdve 750 településnek a mindennapjaiba látunk bele. Azt vettük észre, hogy a települések nagy része elkezdett felzárkózni, de vannak olyan helységek, amelyekre más módszert kell kitalálni, mert az eddigiek nem működnek. Tudatos, alapos felkészülés előzte meg a jelenlegi programot és annak végrehajtását. Körülbelül három év múlva tudok valós eredményekről beszámolni, de ez nem azt jelenti, hogy nincsenek részeredmények, amelyek már most örömmre adnak okot. Kiemelt célunk elérni azt, hogy Tiszabőn minden kisgyermekes család előre fizetős mérőórán keresztül, elektromos árammal legalább egy szobát fűteni tudjon. Az áramot közösen termeljük meg a most épülő napelem parkban. Mindezt logikus, gazdálkodó szemlélet kialakításával kívánjuk elősegíteni, amit nem lehet könyvekből megtanulni, de a gyakorlatban elsajátítható. Büszkén mondhatom, hogy átadtuk Európa legmodernebb szemészeti buszát is, így több hátrányos helyzetű településen elindulhattak a szűrővizsgálatok a legmodernebb technológiákkal. Elindultak a házépítések, egyre több helyen található mosoda, de természetesen, ahol lehetséges, fürdőszobákat is építünk. A nyomorúság sajátossága, hogy csak az adott pillanat számít, a nyomorúságban élő ember nem látja a másnapot, nem gondol arra, mit hoz a holnap. A horizontját ki kell tágitani, órákkal, majd napokkal, hetekkel. Ahhoz, hogy az első lépést megtehessek, meg kell értenünk azt a valóságot, amiben ő él. A megértéshez pedig tényleg közel kell menni a problémához és ez egy hosszabb folyamat. 2020. január 31-ig kell elkészítenem az első félévi beszámolót, amelyben már a következő 30 települést is feltüntetjük, ahol tavasszal indul a program. Ebben a ritmusban tartható csak fenn a hatékony végrehajtás.

A közelmúltban az Európai Szociális Alap egyik konferenciáján elhangzott az a kijelentés, hogy ma ez a program a legbátrabb európai felzárkóztató program. Annyira modern, annyira életszerű az, ahogy a problémák megoldásába ilyen mértékben bevonják a civil szervezeteket és megbíznak bennük.

Mely szervezetek tevékenységére tudnak támaszkodni?

Első körben – a Magyar Máltai Szeretetszolgálat mellett – a nagy karitatív szervezetekre, az Ökomenikus Segélyszervezetre, a Református Szeretetszolgálatra, a Baptista Szeretetszolgálatra, a Katolikus Karitászra támaszkodunk, de ezeken kívül a 300 településen már jelenlévő civil szervezeteket is bevonjuk a munkába. Ami már jól működik, azt hagyjuk abban a mederben működni tovább, amennyiben szükséges, további támogatást nyújtunk az általuk folytatott munkához.

Önnek mi ad erőt a munkájához?

Nagy szerencsém van, mert nagyon erősítő, egyben lenyűgöző, amikor az ember látja a munkája gyümölcsét. Igazán különleges élményt jelent például, amikor az ellentétes oldalon álló uzsorásból egyszer csak együttműködő partner lesz a ráhatásunk, közreműködésünk eredményeként. Erőt ad a felépülő házainkra, a gyerekeinkre, a focicsapatainkra, a zenekarainkra, a védőnőinkre gondolni. A lelkesedést a kihívások is fenntartják, az újabb és újabb nehézségek, amelyeket meg kell oldani. Igazi és következetes szeretettel, amely kiszámítható és szigorú, minden megvalósítható.

